

μαργαρίταις, τὸ ἐρωτεμένο παλληκάρι, ποῦ εἶχε διακρίνει κι' ἐθυμώτουν ἐκεῖνη τὴ ζηλεμένη καὶ καλότυχη ποῦ στὴν καρδιά της εἶχε μείνῃ τὸ κρυφὸ τῆς νέας φιλάκι, ἐβγήκε ἀπὸ τὴ φράχτη ὅπου ἔστεκε κρυμμένος, καὶ πλησιάζοντας δειλὰ δειλὰ στὸ παράθυρο ποῦ ἐχάιδευε μὲ τὸ ἀσημόφρεγγό του τ' ὀλοστρόγγυλο φεγγάρι, ἀνασηκώθηκε ὅσο ἤμπορούσε ψηλὰ καὶ μακραίνοντας τὸ χέρι, ἐπρόφτασε νὰ κόψῃ τὸ περήφανο γλυκοφιλημένο ἄνθος.

Ω! τί θησαυρὸ εἶχε ἀποχτήσει, ἀφοῦ μέσα στὴ χνουδίνη καρδιά της μαργαρίτας ἦταν κρυμμένο τὸ οὐράνιο φιλὶ τῆς ἀγαπημένης του. . . . Καὶ τὸ ἐρρουφούσε ἀπὸ τὴν κίτρινη μικρὴ καρδούλα, καθὼς γαλαχτάρικο πεινασμένο παιδί ρουφάει τῆς μάνας του τὸν ὀλοστρόγγυλον ἀφρότο κόρφο, καθὼς μελίτσι βυζαίνει τοῦ ἀνθοῦ μοσκομύριστο μέλι, καθὼς ἀγαπητικὸς παίρνει ἀπὸ τῆς ἐρωμένης του τὸ στόμα, τὸ πρῶτο ἀγνὸ τῆς ἀθώας ἀγάπης τους φιλὶ. Ἐπειτα. . . σὰν ἀπόστασε ρουφώντας, ἐβόλθηκε νὰ κυττάζῃ μὲ τρυφερὸ πόθο τὴν ὁμορφὴ φουντωτὴ μαργαρίτα, ποῦ δὲν ἦταν πλεῖα φουντωτὴ σὰν πρῶτα, ἀλλ' ἦταν πάντα ὁμορφὴ καὶ ἐμοιάζε ἀκόμα μ' ἓνα μικρὸ μικρούττικον ἥλιο μὲ κάτασπραις ἀχτίνες· καὶ ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐκύτταζε τοῦρθε ἓνας στοχασμὸς, καὶ ἔμεινε ὅλος συλλογισμένος.

Ἐθυμήθηκε ποῦ εἶχε διαβάσῃ σ' ἓναν ποιητὴ πῶς ἡ μαργαρίταις εἶναι ἀγναὶς ψυχούλαις ἀπὸ ἐρωτεμέναις ἄτυχαις παρθέναις ποῦ πεθαίνουν μὲς στὴ θέρη τῆς ἀγάπης χωρὶς νὰ ἔχουν ἀκόμα πάρη τὸ πρῶτο φιλὶ τοῦ ἀγαπημένου τους, καὶ ποῦ γίνονται ὕστερα τ' ἀσπρόχρυσά αὐτὰ ἄνθη — ἡ φτερούγαις τους φυλλαράκια καὶ ἡ καρδιά χνουδᾶτο χρυσὸ μαργαρίταρι — γιὰ νὰ ἤμπορῶν νέοι καὶ κόραις νὰ ταῖς ῥωτοῦν στὸν ἔρωτά τους, ξεφυλλίζοντας μία μία ταῖς ἄσπραις τους ἀχτίνες.

Κ' ἐβόλθηκε εὐθὺς τὸ ἐρωτεμένο ἀγόρι νὰ μαδάῃ μὲ ὀλότρεμη λαχτάρια ἓνα ἓνα τὰ μικρὰ φυλλαράκια τῆς μαργαρίτας, ῥωτώντάς τα μὲ τοὺς ἰδίους στίχους ποῦ εἶχε διαβάσῃ στὸν ποιητὴ, καὶ ποῦ τώρα τοῦ ἔρχονταν στὴν ἐνθύμησι.

Μ' ἀγαπάει
Δὲν μ' ἀγαπάει.
Μὲ λατρεύει
Ἢ μὲ γελάει;

Καὶ ξεφυλλίζοντας καὶ ξεφυλλίζοντας τὰ κάτασπρα μακρούττικα φύλλα, ἐσταμάτησε μὲ τὸ ὕστερο, ἀπάνου στὸν δεῦτερο στίχο.

Ἀχ! δὲν τὸν ἀγαποῦσε ἐκεῖνη! . . . καὶ ἐραγίστηκε ἡ καρδιά του σὲ δύο, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐβούλιαξε ἐμπροστὰ του. . .

Ἐνα φυλλαράκι ἀκόμα, καὶ τὸ ἀνθερὸ μαντεῖο θὰ τοῦ ἀποκρινόταν «Σὲ λατρεύει». Ἀλλὰ εἶχε μείνῃ τῆς ψηλόκορμης μαργαρίτας ἐν' ἄσπρο φύλλο ἀπάνου στὸ κόκκινο χεῖλι τῆς καστανο-

μάλλας κόρης, ποῦ τὸ εἶχε πιᾶσῃ ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ μὲ δύο ἀπὸ τὰ τορνεμένα της δάχτυλα, καὶ ἀφοῦ πρῶτα τὸ ἐκύτταξε μὲ πολλὴ ἀγάπη, ἀντὶ νὰ τὸ δώσῃ πάλι στὸ πονεμένο ἄνθος, τὸ εἶχε βάλῃ στὸν κόρφο της, χιόνι ἀπάνου σὲ ἀφρόγαλα.

Κ' ἔτσι, μ' ἓνα φιλὶ, ἐκεῖνη εἶχε ἀπατήσῃ τὸν πρῶτο ποῦ τὴν ἀγάπησε, καὶ γιὰ ἓνα φυλλαράκι, αὐτὸς ἔχασε γιὰ πάντα τὴν εὐτυχία ποῦ τὸν ἀνάμενε. . .

Ω κόραις καὶ νέοι! σὰν φιλήτε ταῖς χρυσόκαρδαις μαργαρίταις, προσέχετε τὰ φυλλαράκια τους, ποῦ εἶναι κάτασπραις ἀχτίνες χυμέναις ὀλόγυρα σ' ἓνα μικρὸ μικρούττικον ἥλιο, γιὰ ν' ἀποκρίνωνται σωστὰ σ' ὅσους ἀπὸ ἔρωτα ταῖς ξεφυλλίζουν.

B. Γ. ΣΤΕΦΕΛΙΔΗΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ¹

ΙΘ'. Ποῦ ἀκούστηκε!

Ἐννοιά σου, δασκαλάκι μου, καὶ δὲ θ' ἀρχίσω τὴν ἱστορία τῆς δασκαλικῆς σου δῶ πέρα. Μῆτε γιὰ τὰ συνηρημένα σου, μῆτε γιὰ τὰ εἰς μὲ σου δὲν ἔχουμε τόπο. Ἐσὺ εἶσαι μιά ἀρρώστια στὸ ἔθνος, καὶ τίποτις ἄλλο. Λίγος φρέσκος ἀγέρας νᾶμπη, καὶ χάθηκες. Εἶσαι ἀθῶος ἐσύ. Ἐσὺ πιά τώρα δὲ φταῖς. Θεὸς νὰ ζήσης, καὶ ζῆς διδάσκοντας ἐκεῖνα ποῦ σοῦ ζητοῦμε. Ἄ μᾶς κρυφοτρῶς σιγὰ σιγὰ τὰ σηκότια, ἃς ἔχουμε χάρη στὴν πετριά μας, ποῦ καὶ καλὰ πρέπει νὰ βγοῦμε στὸν κόσμον σωστὰ παιδιὰ τῶν ἀρχαίων, ἀληθινοὶ κληρονόμοι τους.

Κληρονόμοι σὲ τί; Στὴν ἀρετὴ τους; στὴν παλικαριά τους; «Πολλοὺ γε καὶ δεῖ», δασκαλάκι μου! Κληρονόμοι στ' ἀνώμαλα ῥήματά τους.

Ποιὸς γυρίζει ν' ἀκούσῃ, καὶ ἂν τολμήσῃ κανεὶς νὰ τὸ πῇ, πῶς ἓνα ἔθνος, γιὰ νᾶχῃ δική του δύναμι καὶ ζωὴ, πρέπει νᾶχῃ καὶ γλώσσα δική του· πῶς ἡ ῥωμαϊτικὴ εἶναι πρὶ ἑλληνικὴ ἀπὸ τὴν ἄψυχη κοραϊστικὴ· πῶς γιὰ νὰ φέρομε ἀνθρωπισμὸ στὴ ῥωμαϊτικὴ καρδιά, πρέπει νὰ διδάσκουμε, νὰ παρασταίνουμε, καὶ νὰ τραγουδοῦμε στὴ γλώσσά της, καὶ ὅχι σὲ μιά γλώσσα ποῦ δὲν ἀκούστηκε ποτές ἀλάκρη σ' ἓνα σπιτικό, παρὰ μέρος πρὶ νὰ φανῇ ὁ Χριστὸς, μέρος σὰ φάνηκε ὁ Μωάμεθ, καὶ μέρος θὰ μιληθῇ σὰν ξανάρθῃ ὁ Μεσσίας.

Ἡ γλώσσα γεννιέται καὶ μεγαλώνει στὰ σπιτικά, σὰν ἐμᾶς ποῦ τὴ μιλοῦμε. Ἐρχεται κατόπιν ἡ φιλολογία, τὴ σιάζει, τὴ γυαλίζει, βγάζει βαρβαρισμοὺς καὶ ἰδιώματα, φτειάνει καινούρια στολίδια καὶ στρώνει μιά ἐθνικὴ γλώσσα ποῦ γίνεται ὁμορφὴ, εἶναι καὶ ζωντανή. Τοὺς τύπους της ὁμῶς ποῖα φιλολογία νὰ τοὺς ἀλλάξῃ, καὶ

1

2

3

4

γιατί ; Οἱ Ἀθηναῖοι ἄκουγαν τὸ Δημοσθένη σὺν τοὺς μιλοῦσε μὲ τῇ σπιτήσια γραμματικῇ τους, καὶ δὲν τὸν παραξενεύουνταν. Ἐμεῖς τάχα γιατί τόση ἀκαταδεξιά !

Ποῖος κάθισε νὰ συλλογισθῇ τὴν ἀπέραντι χασοκαριὰ, τ' ἀπέραντο κρίμα, ποῦ ἀναγκάζουμε τὸ ρωμιόπουλο νὰ ξεμάθῃ μιὰ γραμματικὴ καὶ νὰ μάθῃ μιὰ ἄλλη, ἄφῃσε ποῦ μήτε τὴ μιὰ δὲν μπορεῖ νὰ ξεμάθῃ μήτε τὴν ἄλλη καλομαθαίνει. Ποῖος ἄνοιξε κορακίστικο βιβλίον, καὶ νὰ τὸ κλείσῃ μάνη μάνη καὶ νὰ πάῃ στοὺς δασκάλους νὰ πῇ: Φτάνει σας πιά τὸ παραξηλώσετε; πῆρετε τὴν πόρτα στὸν ὦμό σας. Σὰς βάλουμε δασκάλους, καὶ μὰς βγαίνετε ἱστορικοὶ, ρητόροι, δαιμόνιοι. Ὡς καὶ φημερίδες μὰς γράφετε ! Τί εἶν' αὐτά ; ποῦ ἀκούστηκε τέτοιο πρᾶμα ; Ὑστερ' ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους Παπάδες, σὲ ποῖο ἔθνος ἔγινε μονοπῶλι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ σοφία ; Ἀμέτε στοὺς καλὸ ! Ἀφῆστε τὴ φιλολογία στὰ χέρια τῶν παιδιῶν τοῦ λαοῦ, νὰ μάθῃ καὶ ὁ λαὸς κατιτίς. Διδάξετε τὸ ἔθνος ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ σέβεται τὴν καταφρονημένην τοῦ γλῶσσα, ποῦ νὰ τοὺς διαβάζῃ μὲ καμάρι καὶ περιφάνεια, καὶ νὰ πάρῃ λιγάκι ἀπάνω του καὶ νὰ τὸ δείξῃ πῶς ζῇ.

Ποῖος πῆγε νὰ τὰ πῇ αὐτὰ στοὺς δασκάλους ! Μὰ καὶ ποῖος ἔμεινε νὰ τὰ πῇ ! ποῦ μὰς πέρασε ὅλους ἀπὸ τὴ μηχανή του ὁ δάσκαλος, καὶ βγήκαμε ἄλλος κουντσός, ἄλλος στραβός, καὶ ἄλλος ἀλλοιθωρός ! Τύφλα νᾶχῃ ὁ τούρκικος ὁ ζυγός μπρός σ' τὴ δύναμι τοῦ δασκαλισμοῦ ! Ὅλοι μας πηγαίνουμε τώρα μαζί του, γιατί ὅλοι μας φοροῦμε τὰ γυαλιά ποῦ μὰς ἔβαλε. Καὶ τὸ νόστιμον, ἐκεῖνοι ποῦ γράφουν τὰ χειρότερα κορακίστικα, εἶναι σήμερα οἱ ποῖοι φανατικοὶ ὀπαδοὶ τους. Ἀμα δὴς κανέναν ποῦ δὲν καλοξέρει νὰ κλίνη τὸ «κύων», σκυλὶ γίνεται ἂν τοῦ προσβάλλῃ τὴν κορακίστικη. Εἶναι ῥωμαϊκό καὶ αὐτό. Ἐχεῖ καὶ αὐτὸ τὸ λόγο του. Ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴν ἐθνικὴ περιφάνεια, τ' ἀγαποῦμε τὰ σκυλίκια ποῦ κρυφοτρῶν τὴ ρίζα τῆς ῥωμιοσύνης.

Χαρῆτέ το, δασκάλιοι καὶ δασκαλάκια, γιὰ τασὰς ἔγινε τὸ ἔθνος ! Βγάλετε τὰ μάτια του καὶ μὴ φοβᾶστε. Μιὰ κατάρρα δὲ θὰ σὰς ξεστομίσῃ τὸ ἔθνος.

Κ'. Ξαπλωμένος.

Ἔτυχε ποτὲς νὰ δῇς φάντασμα ; νὰ εἶναι ἀπὸ μέσα κιθούρι, καὶ ἀπ' ἔξω νὰ φαίνεται ἄσπρη καθάρια σεντόνα, νὰ τὸ βλέπῃς μπροστά σου καὶ νὰ πολεμᾷς νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ ὅλο ν' ἀκολουθᾷς τὸ στοιχεῖό ; Νὰ τρέμουν τὰ σκέλια σου καὶ νὰ μὴν πέφτῃς κάτω, μόνο νὰ πηγαίνῃς κατόπι τοῦ ὧσπου νὰ σὲ φέρῃς στὸ Κοιμητήριον, νὰ σοῦ δείχῃ τὰ μνήματα ἕνα ἕνα, νὰ

σὲ κἀνῃ νὰ διαβάζῃς τίς πλάκες τους, νὰ γονατίζῃς μπροστά τους, καὶ ὕστερα νὰ σὲ προστάξῃ νὰ ξαπλώνῃσαι καὶ νὰ θαρρῇς πῶς εἶσαι καὶ σὺ θαμμένος μέσα στὸ Κοιμητήριον ; Νὰ τὸ ξέρῃς πῶς μπορεῖς νὰ σηκωθῇς, νὰ τρέξῃς καὶ νὰ φύγῃς μέσα στὸ ζωντανὸν κόσμον, καὶ πάλι νὰ μὴν μπορῇς, γιατί δὲν τὸ θέλει τὸ φάντασμα ; Κ' ἔτσι νὰ γίνεταί ἡ θέλησή του δική σου, καὶ νὰ μένῃς ἐκεῖ ξαπλωμένος καὶ μισαπεθαμένος, καὶ νὰ φαντάζεσαι πῶς σέχουνε σκεπασμένο καὶ μ' ἕνα μνημεῖον ἀπὸ μάρμαρον, μὲ γράμματα χρυσομένα ἀπάνω του, μ' ἄλλα λόγια πῶς πέθανες, δοξαστηκες, ἀποθεώθηκες ;

Δὲν τὸ εἶδες ποτὲ σου αὐτὸ τὸ φάντασμα ; δὲν ξαπλώθηκες ποτὲ σου μέσα σὲ τέτοιον τάφο ; Καλότυχος ἄνθρωπος ! Δὲν εἶδες λοιπὸν δάσκαλον, δὲν πῆγες ποτὲ στὸ «Ἑλληνικόν» ! Εγώ, καθὼς βλέπεις, πῆγα, καὶ ἔμεινα ξαπλωμένος τέσσερα χρόνια. Τί λέγω τέσσερα ! Ἄλλα δεκατέσσερα, καὶ ἄλλα εἰκοσιτέσσερα χρόνια, ὧσπου πέρασε κάποιος καὶ μοῦ πάτησε τὸ πόδι καὶ πῆδηξά πάνω, καὶ ξύπνησα καὶ τοῦ βλαστήμησα, καὶ ἀπὸ τὴν ὀμιλία μου τὸ κατὰλαθα πῶς δὲν εἶμουν πεθαμένος, μόνο πῶς ὀνειρεύουμουν τόσα χρόνια ! Κρίμα ! κρίμα στὰ ἐξήντά μου χρόνια ! Ποῦ νὰ τὰ ξανάβρω τώρα ! Γράφε, γράφε τίς φυλλάδες σου, Γεροδήμον, καὶ δὲ σοῦ ἔμειναν χρόνια !

Ἐννιά μῆνες ἑλληνικά, καὶ ξαπλώθηκα. Εἴμουν χαμένος μέσα στὰ ὄνειρα. Τᾶβλεπα θεοφάνερα πῶς σὲ λιγάκι θὰ γράφω καὶ γὼ σὺν τὸ δάσκαλον. Μωρὲ καὶ σὺν τὸν Ὀμηρον, φίλε μου ! Ἐναν ἕναν θὰ πιάνω τοὺς Γκαίτηδες καὶ τοὺς Σαϊζήρηδες, θὰ τοὺς μεταφράζω στὴ γλῶσσα τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τοῦ Εὐριπίδη, ὕστερα θὰ δειχτῶ τὰ βιβλία μου στ' ἄττικὰ τοὺς φαντάσματα καὶ θὰ τοὺς λέγω : «Καλὰ γράψατε καὶ σεις, μὰ δῆτε καὶ μὰς. Κοπιᾶστε ἀπὸ τοὺς τάφους σας νὰ παραβοῦμε σὲ καμιὰ τετραλογία. Ἐσεῖς ἀπὸ τὸ κεφάλι σας, καὶ γὼ ἀπὸ τὸ κεφάλι τῶν Φράγκων. Νὰ σὰς σκοτώνω καὶ σὰς, νὰ σκοτώνω καὶ τοὺς Φράγκους μ' ἕνα σας κόκκαλον».

Θεοφάνερα τᾶβλεπα μπροστά μου. Μηγὰρ δὲ μοῦ τὸ εἶπε καὶ ὁ δάσκαλος ; πῶς ἂν καὶ λιγάκι ἀκαμάτης, τὸ εἶχα μέσα μου ;

Σὰ λουκουμάδες τὰ κατέβαζα τὰ μαθήματά του. Εἶμουν ἀπὸ τοὺς πρώτους στὴν ζέταση. Ὅλο τὸ χωριὸ μάκουγε σὺν ξεφούρνιζα τίς ἑλληνικόπηττες ἀπὸ τὴ Χρηστομάθεια. Ὁ γέρον Βασίλης μ' ἔβλεπε καὶ δάκριζαν τὰ μάτια του ἀπὸ τὴ συγκίνησι. Κ' ἡ γρηά μου ἡ καημένη μὲ κοίταζε καὶ δὲ χόρταινε. Θὰ προκόψῃ αὐτὸ τὸ παιδί, μουρμουρίζαν ὅλοι.

[Ἐπεται συνέχεια]